Twee visies die samenkomen in een boek

Indiaanse rotstekeningen op de kaart

ORANJESTAD — Na jaren van onderzoek, documenteren, schrijven en vormgeven wordt het boek 'Archaeology of Aruba: the pictographs and petroglyphs' in juli gepubliceerd. Het boek neemt niet alleen de indiaanse rotstekeningen op Aruba onder de loep, maar brengt ook de twee visies van archeologen en co-auteurs Aad Versteeg en Harold Kelly samen.

door onze verslaggever
Melissa Stamper

Het boek is een project met een traject dat wel 23 jaar geduurd heeft, voordat het afgerond was, zo legt Kelly uit. "Aad Versteeg begon in de jaren negentig een inventarisatie te maken van de indiaanse rotstekingen op het eiland. Op verzoek van toenmalig museumdirecteur Evelino Fingal is Versteeg het project gestart met als doel de bevindingen te publiceren." Door omstandigheden kon het project niet worden afgerond en lag het tot 2009 stil. Toen besloot de voormalige ambtenaar belast met de leiding van het Nationaal Archeologisch Museum (Nama), Arminda Franken-Ruiz, het project te herstarten en betrok Kelly bij dit project.

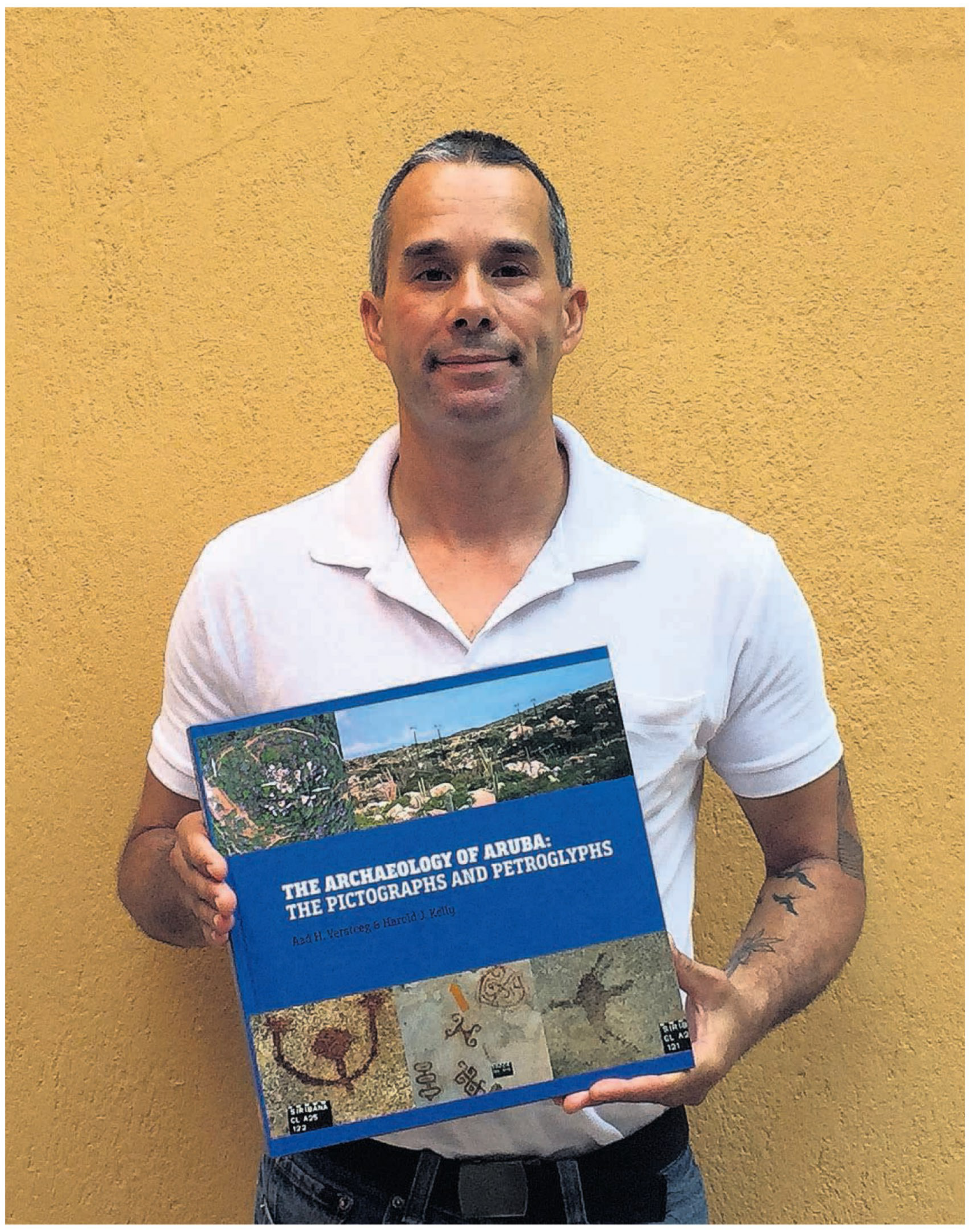

Foto: Melissa Stamper

Nieuwe locaties
Het eerste boek over rotstekeningen is begin jaren negentig door Wagenaar-Hummelinck geschreven, hij heeft twintig vindplaatsen in het boek omschreven. Deze laatste publicatie bevat 33 vindplaatsen. "Vanaf het moment dat Versteeg aan de slag ging tot heden werden veel nieuwe locaties ontdekt."

Intensief werk
Samen met Versteeg en twee voormalige collega's van Nama, Francisco Croes en Hiram Angela, deed Kelly diverse *surveys* in het veld om alle vindplaatsen die bekend waren en de nieuwe locaties met rotstekeningen te documenteren. "Het was vrij intensief werk omdat je één voor één elke tekening moest opzoeken en nagaan of ze nog zichtbaar zijn, dat kostte veel tijd. Aad had dit aan het eind van de jaren tachtig al gedaan, maar we vonden ook nieuwe vindplaatsen, dus we moesten een hele inventaris maken van alles wat zichtbaar is", vertelt hij. In totaal telt het boek bijna 460 rotstekingen waarvan twee petrogliefen. "456 van de rotstekeningen zijn gemaakt met verf en de andere twee zijn in de rotsen gekerfd. Deze zijn in Casibari te zien".

Uniek
Kelly legt uit dat Aruba een van de landen is met de grootste dichtheid rotstekeningen per vierkante meter vergeleken met grotere landen. "Aruba, Bonaire en Curaçao hebben rotstekeningen en in Venezuela hebben ze petrogliefen, voor zover het bij ons bekend is. Maar Aruba is het enige land in het Caribisch gebied waarbij er sprake is van rotstekeningen waar de kleuren wit en rood samen zijn gebruikt – polychromatisch genoemd." De kleuren kunnen overlappen, zoals dat bij Ayo te zien is, of de kleuren kunnen elkaar accentueren zoals in Arikok. Dat is heel specifiek voor Aruba, aldus Kelly. "In andere Caribische landen komt dat niet voor. Het feit dat in de kustgebieden van Venezuela alleen petrogliefen voorkomen, terwijl de groepen uit beide indiaanse periodes (Archaisch en Keramisch) die het eiland hebben bewoond hiervandaan komen, maakt de rotstekeningen nog interessanter. Het gebruik van verf in plaats van kerven in de rots zou mogelijk een lokale ontwikkeling zijn geweest, waarbij de karakteristieken van de rotsen en grotten een rol kunnen hebben gespeeld." Deze aspecten maken de rotstekeningen een belangrijk onderdeel van het cultureel erfgoed. Daarom besloot Nama deze te documenteren.

"Behalve het inventariseren van de rotstekeningen heeft de publicatie ook als doel het behoud ervan, aangezien ze in de loop der jaren aangetast worden door natuurlijke erosie en ook menselijke activiteiten", maakt hij duidelijk. Het boek dient als basis voor verder onderzoek, maar ook als documentatie in het proces voor een nominatie bij het Werelderfgoed van Unesco.

Uitdaging
Een van de uitdagingen was de toevoeging van nieuwe tekeningen en vindplaatsen binnen wat eerder door Wagenaar-Hummelinck en Versteeg al was gedocumenteerd. "Door de nieuwe vindplaatsen moest de oude indeling op de schop en op een andere manier worden gedaan. Verder werden 'nieuwe' tekeningen gevonden binnen eerder gedocumenteerde vindplaatsen. Dit had als gevolg dat bij een aantal vindplaatsen tekeningen die naast elkaar voorkomen geen opvolgende nummers hebben. Aad volgde het systeem van Wagenaar-Hummelinck waardoor je alle lagen van documentatie te zien krijgt sinds de bevindingen van Van Raders in 1827." Daarnaast heeft Versteeg alle tekeningen op schaal 1:5 overgenomen zodat je als lezer een idee krijgt hoe alle tekeningen door de jaren heen door verschillende mensen zijn gedocumenteerd. "Dat heeft duizenden uren werk gekost", zegt hij. Niet alleen de rotstekeningen zijn in kaart gebracht in dit 400 pagina tellende boek, maar ook de geschiedenis van alle documentatie is te zien. "Van de nieuwe vindplaatsen die nog niet gedocumenteerd zijn, hebben we foto's toegevoegd." Voor Kelly zelf was de uitdaging om uit te zoeken welke methode hij tijdens zijn onderzoek zou uitvoeren. "Ik moest goed nadenken welk uitgangspunt ik wilde nemen voor het onderzoek. Ik realiseerde dat het uitgangspunt meestal gebaseerd is op de persoonlijke reactie op de rotstekeningen. Het is haast onmogelijk om je in de beleveniswereld te verplaatsen van de mensen die dat toen hebben getekend. Zelfs als je de betekenis van de tekeningen zou kunnen achterhalen zou je het niet in de context waarvoor ze bedoeld zijn kunnen stoppen."

Methode
Daarom besloot hij om de tekeningen meer methodologisch te onderzoeken. Hij probeerde zo objectief mogelijk te zijn in de omschrijvingen. Zo legt hij uit dat de rotstekeningen voorkomen in geometrische figuren die bestaan uit diverse lijnpatronen, antropomorfische figuren die aspecten tonen van mensen en zoömorfische figuren die aspecten tonen van dieren. "Dit kan je dan gebruiken om vergelijkingen te zoeken bij tekeningen. Zo zie je bij Paraguana diverse tekeningen die vergelijkbare karakteristieken tonen met de tekeningen in Canashito. Aad heeft een ander uitgangspunt, hij probeert juist een ander betekenis achter de rotstekeningen te zoeken. Aan de hand van een vergelijking met de petrogliefen van de vindplaats Werehpai in Suriname, waarvan de betekenis bij hem bekend is, probeert hij overeenkomsten met de tekeningen hier te onderscheiden. Het komt niet vaak voor dat je twee visies in een boek kan hebben, dat is zeker een verrijking van het boek", aldus Kelly.
5 Juli volgt een presentatie waarbij beide auteurs hun bevindingen en ervaringen met de bevolking delen en waar een exemplaar van het boek gekocht kan worden. Deze presentatie is van 19.00 tot 21.00 uur bij het Nationaal Archeologisch Museum.

Fondsen
Het boek is tot stand gekomen met behulp van onder meer Fundacion 1403, het Prins Bernhard Cultuurfonds Caribisch Gebied, Unoca, het ministerie van Financiën, economische Zaken en Cultuur samen met diverse andere stakeholders. Meer informatie over de aanschaf van het boek is te vinden op de Facebookpagina's van Fundacion 1403, Archeo Aruba en van het museum zelf, National Archaeological Museum Aruba.

Foto: Nationaal Archeologisch Museum Aruba

Canashito.

Foto: Nationaal Archeologisch Museum Aruba

Ayo.

Foto: Nationaal Archeologisch Museum Aruba

Arikok.

Foto: Nationaal Archeologisch Museum Aruba

Paraguana.